

11. Янукович приказал Азарову создать имиджевую стратегию Украины [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://novosti.dn.ua/details/152278>
12. Презентована Стратегія позиціонування України за рубежом [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=244158003&cat_id=243365172
13. Бренд «Україна» (позиціонування української держави за кордоном) [Электронный ресурс] // Режим доступа: brandukraine.org
14. У сайта по продвижению Украины не оказалось англоязычной версии [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://newsukraine.com.ua/news/261830-u-sajta-po-prodvizheniyu-ukrainy-ne-okazalos-angloyazychnoj-versii/>
15. Украинцы уверены: имидж Украины после Евро-2012 улучшился [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://society.lb.ua/life/2012/07/27/162917_ukraintsi_uvereniy_imidzh_ukraini.html
16. Что больше повлияло во время Евро-2012 на имидж Украины? [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://pulsev.com.ua/tribune/categories/papers/6904-euro-2012-results>

УДК 32.001:328.132.4:001.891.3

В. Я. Ярема

ЕЛЕМЕНТИ МЕТОДИКИ КООПЕРАТИВНОГО ТЕОРЕТИКО-ІГРОВОГО МОДЕЛЮВАННЯ КОАЛІЦІЙНОГО УРЯДУ

Розглянуто методологічні аспекти застосування кооперативної теорії ігор до вивчення проблематики коаліційних урядів. Зокрема проаналізовано специфіку простих ігор, а також введення в теоретико-ігрові побудови виміру політичних позицій гравців та елементів просторового моделювання.

Ключові слова: коаліційний уряд, кооперативна теорія ігор, прості ігри, просторове моделювання.

Рассматриваются методологические аспекты применения кооперативной теории игр в исследованиях коалиционных правительств. Сделан анализ специфики простых игр, а также введения в теоретико-игровые конструкции измерения политических позиций игроков и элементов пространственного моделирования.

Ключевые слова: коалиционное правительство, кооперативная теория игр, простые игры, пространственное моделирование.

The methodological aspects of cooperative game theory implementation in coalition research are discussed. In particular, peculiarities of simple games are analyzed as well as introduction of policy dimensions and components of spatial modelling in game-theoretic constructions are elucidated.

Keywords: coalition government, cooperative game theory, simple games, spatial modelling.

© В. Я. Ярема, 2012

Постановка проблеми у загальному вигляді. Теоретико-ігрова складова англomовного курсу коаліційної проблематики завбільшки у понад півстоліття поділяється на застосування кооперативного і некооперативного математичного моделювання. Ці терміни ввів Дж. Неш, який запропонував подальший шлях розвитку ідей, викладених у праці Дж. фон Неймана і О. Моргенштерна [20; 4]. Їх теорію ігор *n*-осіб вчений назвав кооперативною, тобто заснованою на аналізі взаємодій між різними коаліціями, які можуть бути сформовані гравцями. «Наша ж теорія, – пише Дж. Неш, – припускає, що кожен діє незалежно, без співпраці чи спілкування з будь-яким іншим учасником» [19, с.286]. Починаючи від простих ігор у 50-х – 60-х рр. ХХ ст., що враховували лише парламентську вагу гравців, кооперативна теорія ігор в політичній науці пройшла складну методологічну еволюцію до сучасних просторових конструкцій з багатьма можливостями врахування ідеологічних преференцій. Ці аналітичні інструменти володіють: по-перше, певними прогностичними можливостями, що можуть бути використані у зовнішньополітичних цілях; по-друге, евристичним потенціалом щодо пояснення недавнього вітчизняного досвіду введення парламентсько-президентської республіки в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українській політичній науці поки що небагато

відомо про застосування теоретико-ігрового моделювання. Одні з перших праць цього напрямку представили С. Денисюк [1; 2], В. Корнієнко [2], А. Шиян [2; 5], В. Ярема [6; 7]. Питання підходу з позицій раціонального вибору і застосування теорії ігор у політичних науках торкається у своїй статті також Ю. Левенець [5]. Водночас, у зарубіжних дослідженнях коаліційного уряду використання кооперативної теорії ігор, починаючи від перших праць середини ХХ ст., пройшло великий і цікавий шлях розвитку від одновимірних до просторових моделей. При викладенні матеріалу цієї статті автор, зокрема, опирається на фундаментальні роботи В. Гемсона [13], В. Райкера [21], М. Лейзерсона [17; 18], Р. Аксельрода [8; 9; 10], А. де Сваана [24], Б. Грофмана [14] та Н. Шофілда [22; 23].

Мета статті: проаналізувати розвиток методики та символічного апарату кооперативного теоретико-ігрового моделювання в англійських дослідженнях коаліційного уряду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перші апліфікації теорії ігор у політології були переважно пов'язані з простими іграми – різновид кооперативних ігор¹⁷, у яких виграш дорівнює 1 або 0, тобто коаліція є переможною або програшною. За критерієм співвідношення між вагою окремих гравців прості ігри поділяються на симетричні та асиметричні. У першому випадку всі актори мають однакову вагу. Проте більший інтерес для політологів мала друга група простих ігор, які ще називають «квотними іграми» або «іграми зваженої більшості». Кожен політичний актор наділений неоднаковою вагою w_i . Для будь-якої коаліції S її вага w_S відповідно дорівнює $\sum_{i \in S} w_i$ і якщо вона є не меншою ніж певна квота q , то ця коаліція є переможною: $w_S \geq q$. У контексті досліджень коаліційного уряду вага політичних партій вимірюється у кількості парламентських місць, які вони контролюють, а квота, як правило, становить 50% + 1. За умови участі n гравців можливе формування 2^n коаліцій, частина з яких задовільняють квоту. Над виокремленням серед них множини переможних коаліцій працювали вже Дж. фон Нейман і О. Моргенштерн. Згідно з їх точкою зору, у простій грі зі сталою сумою, тобто коли $v(S) + v(-S) = v(N)$, коаліція S входить у множину переможних коаліцій, яку вчені позначили як W^m , якщо виконується така вимога: $w_S \geq q > w_S - w_i$ для $\forall i \in S$ – коаліція, що втрачає одного із своїх членів перестає бути переможною [4, с.440]. Проте об'єднань, що відповідають цій умові може бути досить багато, особливо при збільшенні кількості учасників гри. Тому подальший розвиток був пов'язаний з розробленням критеріїв обмеження цієї множини. У 1962 р. у своїй книзі В. Райкер висунув відомий принцип розміру [21]. Його математичне обґрунтування науковець намагався побачити у тенеденції зменшення значення характеристичної функції переможної коаліції при збільшенні розміру цієї коаліції, проте у власному формальному аналізі допустив ряд неточностей. Зокрема розмір коаліції було виміряно у кількості членів n , а не за допомогою такого показника Дж. фон Неймана і О. Моргенштерна як вага коаліції w_S (інакше б теорія В. Райкера нічим не відрізнялася) [21, с.41]. Також вчений, не розрізняючи ігри зваженої більшості та симетричні ігри, на словах пише про перші, а у формальному аналізі (зокрема у Додатку I «Виведення принципу розміру» [21, с.247-278]) звертається до останніх. В. Райкер навів багато історичних прикладів на користь застосування різноманітних теоретико-ігрових припущень у політичній науці, однак критерій розміру вчений виклав не зовсім чітко. Більш коректно виокремлення підмножини коаліцій мінімального розміру серед мінімально-переможних було здійснено В. Гемсоном [13]. Дослідник ввів поняття ресурсу окремого гравця і загальних ресурсів коаліції, що відповідало вищенаведеним w_i та w_S . Пропорційне співвідношення між ними, як зауважив В. Гемсон, якраз і є тим, що кожен учасник гри намагається максимізувати. Тому оскільки величина ресурсів гравця не залежить від того до якої коаліції він приєднується, то «наскільки меншими будуть загальні ресурси, настільки більшою буде його частка» [13, с.376]. Таким чином, серед W^m саме S із мінімальною вагою w_S буде належати до підмножини мінімально-переможних коаліцій мінімального розміру – W^{size} . Формально: у грі зваженої більшості $[q, w_1, w_2, \dots, w_n]$, $S \in W^{size}$ за умов $w_S \leq w_T$ для $\forall T \in W^m$, а також $v(S) \geq v(T)$ якщо і тільки якщо $S \subset T$ для $\forall S, T \in W^m$. Пізніше кількість членів коаліції як критерій обмеження мінімально-переможної множини було взято за основу М. Лейзерсоном [18]. Оскільки, як правило, є декілька W^m з різною кількістю учасників, то в міру зростання загальної кількості гравців спостерігається тенденція обрання акторами W^{BP} – мінімально-переможної коаліції з якнайменшою кількістю членів [18, с.774-775]. Отож, у грі $[q, w_1, w_2, \dots, w_n]$, $S \in W^{BP}$ для $\forall S, T \in W^m$ за умови якщо $n_S \leq n_T$.

Новий період в теоретико-ігровому дискурсі проблем коаліційного уряду починається з появою перших моделей, зорієнтованих на здійснення політики. Методологічним винаходом

17 Кооперативна гра подається за допомогою пари (N, v) , де N – множина гравців, яка складається з n учасників, v – характеристична функція, що присвоює певне значення $v(S)$ для кожної коаліції S . Списки розподілів за окремими гравцями винагороди в межах коаліції називаються приписуваннями і позначаються x, y, z і т. д. Більш детально див.: [6, с.140-141].

цього етапу було залучення до аналізу одновимірного порядку, на якому кожен гравець i , $i \in N$, займає певну політичну позицію x_i . Цей порядок відповідає деяким формальним вимогам. Насамперед, x_i є альтернативою x_j , якщо $x_i \geq x_j$ і при цьому $x_i \leq x_i$. За умови визначення подібного співвідношення для кожної пари гравців, тобто для $\forall i, j \in N$, порядок задовільняє наступну вимогу – повноти. Також шкала політичних позицій повинна бути транзитивною, тобто якщо $x_i \geq x_j$ та $x_j \geq x_k$, то $x_i \geq x_k$ для $\forall i, j, k \in N$. Ранні праці з новими ідеями належать М. Лейзерсону [17], Р. Аксельроду [8; 9; 10] та А. де Сваану [24]. Перший з них запропонував враховувати ідеологічну різноманітність між членами певної коаліції S , символічно виражену як діапазон D_S між гравцями l_S та r_S , що займають відносно інших учасників об'єднання відповідно крайню ліву позицію x_l^S та крайню праву x_r^S (на вищезначеній шкалі). Тобто $x_l^S \leq x_i$ та $x_r^S \geq x_i$ для $\forall i \in S$. Основна ідея М. Лейзерсона полягає в тому, що гравці надають перевагу об'єднанням із мінімальним діапазоном W^{MR} . Тобто, вибираючи між двома групами переможних коаліцій S і T , для яких $D_S \leq D_T$ – сформованою буде $\exists S \in W^{MR}$. Р. Аксельрод, поставивши на перше місце вимогу Дж. фон Неймана і О. Моргенштерна про те, що коаліція повинна бути мінімально-переможною, додав ще одне поведінкове припущення: про мінімізацію конфлікту. Воно було формалізоване за допомогою введення строгої вимоги участі в коаліції гравців, що в одновимірному ідеологічному порядку є суміжними: для $\forall S, T \in W^m$, $S \in W^{MC}$ за двох умов: по-перше, $D_S \leq D_T$, і, по-друге, для $\forall i, j, k$, якщо $i, k \in S$ та $x_i \geq x_j \geq x_k$, то $j \in S$, де W^{MC} – мінімально-зв'язана і переможна коаліція. А. де Сваан розробив методичку визначення на одновимірній шкалі очікуваної політики кожної з коаліцій, яка відповідає позиції так званого стрижневого гравця: k є стрижневим для S , тобто $k \in S$, якщо, і тільки якщо, для $\forall i, j \in S$ та $x_i \geq x_k \geq x_j$ виконується $|\Sigma w_i - \Sigma w_j| \leq w_k$, де Σw_i та Σw_j – сумарна вага гравців ліворуч і праворуч стрижневого. Абсолютне значення різниці між ними в певній коаліції S отримало назву ексцесу і було позначено як e_S . Політичні актори нададуть перевагу тим об'єднанням, чия очікувана політика є якнайближчою до найбільш бажаного для них напрямку політики [24, с.91]. В термінах одновимірного порядку це означає мінімізацію дистанції $d(x_i, x_j)$, для $\forall i \in S$, між позицією коаліції x_S та окремого її члена x_i . Очевидно, що серед усіх переможних альянсів найбільш відповідатимуть перевагам гравця ті, в яких він є стрижневим. Такі коаліції утворюють множину, позначену А. де Свааном як $k(S)$, і вибір актор робить саме в її межах. Формально: для $\forall S, T \in k(S)$, $d(x_S, x_T) < d(x_S, x_T) \Leftrightarrow |e_S| < |e_T|$. За цим принципом дослідник проранжував коаліції з точки зору користі окремих гравців і отримав матрицю їх переваг, з якої визначається ядро: якщо коаліція S є для всіх учасників деякої коаліції T не гіршою, а також якщо принаймні один з них строго надає перевагу S над T , то S належить до ядра.

Одна з перших моделей формування коаліційного уряду, в якій замість одновимірного порядку використано інтервальну шкалу в n -мірному просторі був Б. Грофман [14]. Свою теорію формування протокоаліції вчений ілюструє в межах двовимірної декартової системи¹⁸. Оптимальні з точки зору політичних акторів позиції позначені в ній точками. Тому за двома вимірами абсолютна відстань d між найбільш бажаними напрямками політики гравців i та j з відповідними координатами (x_{i1}, x_{i2}) та (x_{j1}, x_{j2}) дорівнює

$$\sqrt{(x_{i1} - x_{j1})^2 + (x_{i2} - x_{j2})^2}$$

. Цю відстань Б. Грофман узалежнив від ваги w_i та w_j , і запропонував формулу $dw_j / (w_i + w_j)$ для їх підрахунку [14, с.78]. Це означає, що усереднена позиція коаліції, або у термінах дослідника – «зважений центр тяжіння» [14, с.78] – буде ближчим до позиції більшої партії. Гравці, точки яких розташовані якнайближче, формують протокоаліції; якщо жодна з них не задовільняє квоти, то надалі кожна сформована протокоаліція виступає як один актор і процес починається заново.

Просторова модель з оригінальним концептом вирішення (осердя) запропонував Н. Шофілд [23]. Погрупувавши точки, що позначають в n -мірному просторі найбільш бажані позиції політичних партій з різних напрямків політики, науковець виокремив такі елементи як: осердя, стрижнева позиція (ядро), циклічні та компромісні множини. Будь-яка переможна коаліція M об'єднує множину точок партій-учасниць $W(M)$, яку Н. Шофілд назвав компромісною [23, с.6]. Важливим в теорії осердя є також поняття серединної лінії. Всі точки дослідник з'єднав лініями. Таким чином, якщо візуально представити певну післявиборчу ситуацію у двох вимірах, то можна побачити пряму чи планіметричну фігуру. Якщо точки гравців розташовані в межах останньої, то лінії, що їх з'єднують поділяють цю фігуру на менші підфігури. Серединною є лінія, спільна для двох суміжних підфігур, кожна з яких є компромісною множиною. Стрижневу позицію (тобто ядро), за Н. Шофілдом, займає та політична партія, що

18 Варто зауважити, що двовимірні моделі, а подекуди і одновимірні, в англійській мові в дискусії позначають англійським прикметником «spatial», тобто «просторовий».

є учасницею компромісної множини кожної мінімально-переможної коаліції [23, с.6]. Однак ця позиція може бути і порожньою і тоді множина, окреслена серединними лініями, є циклічною. Запропоноване Н. Шофілдом вирішення кооперативної гри – осердя $H(D(\cdot))$ – є об'єднанням циклічної множини $\Delta(Z)$ та стрижневої позиції $C(Z)$, тобто: $H(D(Z)) = C(D(Z)) \cup \Delta(D(Z))$, де D – множина переможних коаліцій, а Z – профіль бажаних для них напрямків політики. Н. Шофілд послідовно працював над вирішенням теоретичних проблем кооперативного моделювання, зокрема – проблеми пустоти (чи відсутності) ядра, не ігноруючи також перевірки на конкретних матеріалах. Спочатку два важливі висновки його теорії були частково підтверджені у спільному дослідженні з М. Лейвером [15], а пізніше, більш обширно, за результатами окремого емпіричного тестування [22]: 1) якщо певна партія займає стрижневу позицію (ядро непорожнє) – напрямок політики коаліційного уряду буде якнайближчим до її ідеальної точки; 2) за умови пустоти ядра (тобто відсутності на стрижневій позиції когось із гравців) завжди існує циклічна множина ідеологічно різних коаліцій. Тому осердя ніколи не буває порожнім і вирішення Н. Шофілда для будь-якої післявиборчої ситуації має аналітичну цінність.

Розглянемо приклад аналізу однієї із ситуацій, що склалася після виборів 1952 р. в Нідерландах, наведений вченим. Для ілюстрації вчений використав двовимірну координатну систему, в якій абсциса позначає ліво-праву шкалу, а ордината – традиціоналістсько-модерністський вимір¹⁹ (див. Схему 1):

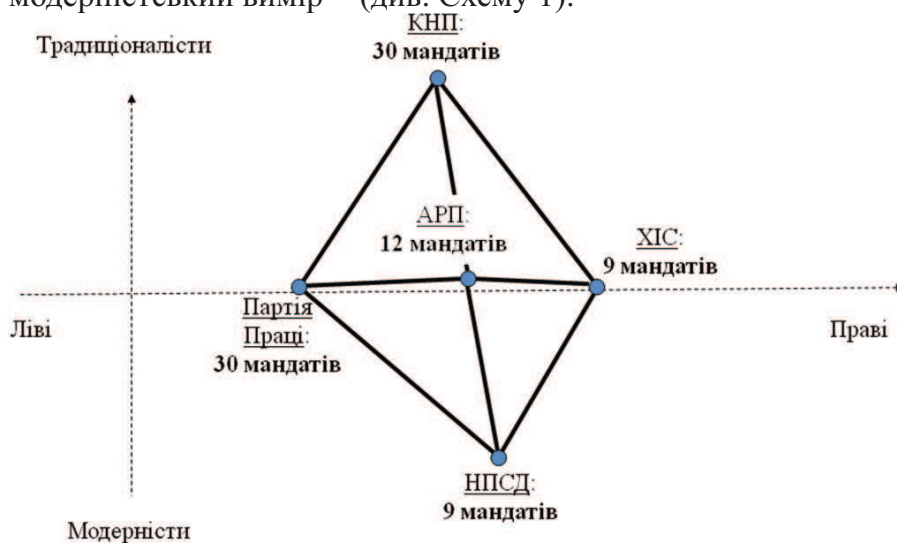

Схема 1.

Двовимірний модель фрагментованої багатопольярної ситуації після виборів 1952 р. у Нідерландах [23, с.9]²⁰

На Схемі 1 позначено в n -мірному ідеологічному просторі, при $n = 2$, ідеальні точки за вказаними вимірами п'яти голандських партій: Католицької Народної Партії (КНП), Антиреволюційної Партії (АРП), Християнського Історичного Союзу (ХІС), Народної Партії за Свободу і Демократію (НПСД) та Партії Праці. Жодна з них не займає стрижневої позиції. Натомість ідеальні точки КНП, АРП і Партії Праці утворюють циклічну множину, що і складає в даному випадку осердя. Н. Шофілд запропонував аналізувати можливі комбінації за типами урядів, починаючи з партій, найбільш бажані позиції яких входять у вирішення. КНП, АРП і Партія Праці можуть сформувати надлишково-переможний уряд з одним із менших партнерів і швидше за все це буде ХІС, оскільки він є ідеологічно ближчим до релігійних АРП та КНП. Серед мінімально-переможних коаліцій раціональним є союз двох найбільших партій. Пріоритетнішими варіантами партійних композицій міноритарних кабінетів є об'єднання одного із двох лідерів з АРП (хоча дослідник припускає також менш імовірну можливість долучення до цих альянсів НПСД чи ХІС). Виходячи з можливостей зайняти стрижневу позицію, Н. Шофілд класифікував учасників формування коаліційного уряду (див. Табл. 1):

¹⁹ Приклади Н. Шофілд наводить у двовимірній системі, проте його модель є абстрактною і передбачає можливості моделювання в n -мірному просторі для $n \geq 2$.

²⁰ На Схемі 1 вказана абсолютна кількість мандатів найбільших п'яти партій. У парламенті були також дві менші партії, що разом мали 4 мандати, а також комуністи (з 6-ма мандатами), які не брали участі в коаліційних переговорах. Всього у нижній палаті парламенту до реформи 1956 р. було 100 депутатів.

<i>Типи партій</i>	<i>Можливість зайняття стрижневої позиції</i>	<i>Приклади</i>
<i>домінантна стрижнева партія</i>	майже завжди	Християнсько-демократична партія Італії (до 1992 р.) Католицька Народна Партія у Нідерландах (до 1973 р.)
<i>партія-учасниця триади</i>	по черзі з іншим крупним учасником триади	дві більші партії Австрії, Німеччини, Бельгії та Люксембургу
<i>слабка стрижнева партія</i>	за сприятливих електоральних чи політичних умов	потужні скандинавські лівиці Швеції, Данії та Норвегії
<i>антистрижнева партія</i>	ніколи, однак може порушити переважання слабкої стрижневої	шведські ліберали
<i>крайня партія</i>	ніколи, проте є альтернативним ідеологічним полюсом	шведські консерватори

Таблиця 1.**Типи партій-учасниць формування коаліційного уряду [23, с.19-22]**

Просторовий аналіз формування коаліційного уряду на основі ідей, окреслених в Таблиці 1, дозволив Н. Шофілду також доповнити типологію багатопартійних систем Західної Європи Х. Даалдера [12]. Виявилось, що біполярні та фрагментовані системи, як правило, містять сильну стрижневу партію, а в однополярних і багатополарних – основним гравцем є слабка стрижнева партія²¹. Цінність теорії осердя полягає не лише в тому, що було запропонована своєрідний варіант розв'язання однієї з теоретичних проблем кооперативного моделювання. Її аналітичні можливості, фрагментарно наведені у цій статті, засновані на максимальній зв'язаності моделі Н. Шофілда з реальними особливостями політичних систем Західної Європи. Роботу дослідника було визнано у професійних колах як одну з кращих моделей міжпартійних змагань в умовах парламентської демократії загалом і формування коаліційного уряду зокрема²². Варто звернути увагу на те, що її автор, Н. Шофілд, досить категоричний у визначенні методологічних пріоритетів у вивченні проблеми формування коаліційного уряду: «Я без сумніву стверджую, що післявиборчі коаліційні переговори можуть найкраще бути розглянуті з перспективи кооперативної теорії ігор» [16, с.189].

Висновки і перспективи подальших досліджень. У межах теоретико-ігрової традиції в англomовному політологічному дискурсі було запропоновано ряд строгих логічних моделей формування коаліційних урядів, що засновані на інтересах максимізації або посадових, або ідеологічних переваг. Ранні теорії побудовані без урахування політичної позиції гравців чи з використанням одновимірного порядку, сучасні – із залученням інтервальних шкал в n-мірному ідеологічному просторі. Теоретико-ігрова логіка стала аналітичною основою для багатьох теорій за коаліційною тематикою. Такі значні її сегменти як партійна композиція уряду та розподіл переваг завдячують саме науковцям, що в середині ХХ ст. намагались ввести методіку теорії стратегічних ігор до арсеналу політичної науки. Подальші перспективи теоретико-ігрових досліджень коаліційного уряду пов'язані з удосконаленням вирішень кооперативної гри, переосмисленням останньої в некооперативних термінах, а також розвитком інтервального шкалювання найважливіших політичних питань у конкретних країнах, серед яких, звичайно, і Україна.

Бібліографічні посилання:

1. **Денисюк С. Г.** Математичне моделювання і побудова механізмів проведення президентських виборів в Україні / С. Г. Денисюк // Нова парадигма: журнал наукових праць. — Вип. 78. — К.: Вид. НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. — С. 107-115.

2. **Корнієнко В. О.** Математичне моделювання технологій майбутніх президентських виборів в Україні: методологічні основи та вплив існуючого розкладу сил / В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, А. А. Шиян // Політологічний вісник. Збірник наук. праць. — К.: Інтас, 2008. — Вип. 31. — С. 211-221.

3. **Левенець Ю. А.** Політична наука: параметри раціоналізму / Юрій Анатолійович Левенець // Наукові записки / Курасівські читання. Книга 1. — К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2006. — С. 6-10.

4. **Нейман Дж. фон.** Теория игр и экономическое поведение [Текст] / Джон фон Нейман, Оскар

21 Детальніше про цю типологію (з конкретними прикладами) див.: [6, с.157-158].

22 Теорія Н. Шофілда удостоєна номінації Європейського журналу політичних досліджень у 1997 р.: див. [16].

Моргенштерн ; [пер. с англ. под редакцией Н. Н. Воробьева]. – М. : Наука, 1970. – 708 с.

5. **Шиян А. А.** Теорія ігор: основи та застосування в економіці та менеджменті [Текст] : навчальний посібник / Анатолій Антонович Шиян. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 164 с.
6. **Ярема В. Я.** Дослідження коаліційного уряду в англomовному науковому дискурсі [Текст] : наук. дослідж. / В. Я. Ярема. – Львів : Ставропiгiйський професiйний лицей м. Львова, 2012. – 164 с.
7. **Ярема В. Я.** Теоретико-ігрові моделі формування коаліційного уряду / Віталій Ярема // Гілея: Науковий вісник / Нац. пед. університет ім. М. Драгоманова. – 2012. – Вип. 58 (3). – С. 583-587.
8. **Axelrod R.** Conflict of Interest: A Theory of Divergent Goals with Applications to Politics / Robert M. Axelrod. – Chicago: Markham Pub. Co., 1970. – 216 p.
9. **Axelrod R.** Conflict of Interest: an Axiomatic Approach / Robert M. Axelrod // Journal of Conflict Resolution. – 1967. – Mar. – Vol. 11. – №1. – P. 87-99.
10. **Axelrod R.** Where the Votes Come From: An Analysis of Electoral Coalitions, 1952 – 1968 / Robert M. Axelrod // American Political Science Review. – 1972. – Mar. – Vol. 66. – №1. – P. 11-20.
11. **Boute S.** On De Swaan's Policy Distance Coalition Theory / Serge Boute // European Journal of Political Research. – 1981. – Vol. 9. – P. 313-320.
12. **Daalder H.** Cabinets and Party Systems in Ten Smaller European Democracies / Hans Daalder // Acta Politica. – 1971. – Vol. 6. – №3. – P. 282-303.
13. **Gamson W. A.** A Theory of Coalition Formation / William A. Gamson // American Sociological Review. – 1961. – Jun. – Vol. 26. – №3. – P. 373-382.
14. **Grofman B.** A Dynamic Model of Protocoalition Formation in Ideological "N"-Space / Bernard Grofman // Behavioral Science. – 1982. – Jan. – Vol. 27. – №1. – P. 77-90.
15. **Laver M.** Multiparty Government: The Politics of Coalition in Europe / Michael J. Laver, Norman Schofield. – Oxford: Oxford University Press, 1990. – XIV. – 308 p.
16. **Laver M.** Nominations and Reflections: Political Competition / Michael J. Laver, Norman Schofield // European Journal of Political Research. – 1997. – Vol. 31. – Issue 1. – P. 179-192.
17. **Leiserson M.** Coalitions in politics: A Theoretical and Empirical Study: PhD dissertation / Michael A. Leiserson. – New Haven : Yale University Press, 1966. – 913 p.
18. **Leiserson M.** Factions and coalitions in one-party Japan: An Interpretation Based on The Theory of Games / Michael A. Leiserson // American Political Science Review. – 1968. – Sep. – Vol. 62. – №3. – P. 770-787.
19. **Nash J.** Non-Cooperative Games / John Nash // Annals of Mathematics. – 1951. – Sep. – Vol. 24. – №2. – P. 286-295.
20. **Neumann J. von.** Theory of Games and Economic Behavior / John von Neumann, Oskar Morgenstern. – Princeton: Princeton University Press, 1953. – 641 p.
21. **Riker W.** The Theory of Political Coalitions / William H. Riker. – New Haven: Yale University Press, 1962. XII. – 300 p.
22. **Schofield N.** Coalition Politics: A Formal Model and Empirical Analysis / Norman Schofield // Journal of Theoretical Politics. – 1995. – July. – Vol. 7. – №3. – P. 245-281.
23. **Schofield N.** Political Competition and Multiparty Coalition Governments / Norman Schofield // European Journal of Political Research. – 1993. – Jan. – Vol. 23. – №1. – P. 1-33.
24. **Swaan A. de.** Coalition Theories and Cabinet Formations: A Study of Formal Theories of Coalition Formation Applied to Nine European Parliaments after 1918 / Abraham de Swaan. – Amsterdam ; New York : Elsevier Scientific Pub. Co., 1973. XXIII. – 347 p.

УДК 352

Я. О. Печенка

ПОХОДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ ТА ОСНОВНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ

Проаналізована еволюція політико-філософських уявлень Середньовіччя та Нової доби про сутність, функції та роль у суспільному житті інституту місцевого самоврядування та його взаємовідносини з державною владою. Розглядаються основні наукові теорії місцевого самоврядування, що сформувалися у XIX-XX ст.

Ключові слова: місцеве самоврядування, громада, муніципалітет, публічна влада, місцева спільнота.

Проанализирована эволюция политико-философских взглядов в Средневековье и

© Я. О. Печенка, 2012